

Mál nr. 313/2023

Nafn málskotsaðila (M)

Nafn varnaraðila (V)

Heiti váttryggingar: Fjölskyldutrygging.

Gildissvið váttryggingar. Undanþáguákvæði váttryggingarskilmála. Ásetningur.

Gögn.

1. Málskotsgjald móttakið 29. ágúst 2023. Gögn með málskoti móttakin 4. september 2023.
2. Bréf V dags. 26. september 2023.
3. Viðbótarathugasemdir M dags. 2. október 2023.

Málsatvik.

Í gögnum málsins kemur fram að aðfararnótt 23. október 2021 sló M annan mann með krepptum hnefa hægri handar undir hökuna með þeim afleiðingum að sá féll aftur fyrir sig. Í lögregluskýrslu sama dag koma fram frekari upplýsingar um atvik og aðdraganda sem og er tilgreindur framburður M og vitna. Í dómi Héraðsdóms Reykjaness frá 4. maí 2023 kemur fram að M játaði sök í máli ákærvaldsins gegn honum þar sem brot hans er heimfært til 2. mgr. 218. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940 og hlaut vegna þess fangelsisdóm í sex mánuði. Í dómsorði kemur fram að fresta skuli fullnustu refsingar og að hún falli niður að liðnum tveimur árum frá uppsögu dómsins að því gefnu að M haldi almennt skilorð 57. gr. almennra hegningarlaga. Einnig var M dæmdur til greiðslu miskabóta til brotþola með sama dómi.

M gerir grein fyrir því í málskoti að fyrirsjáanlegt að gerð verði skaðabótakrafa á hendur honum vegna líkamstjóns sem hlaut af þeim verknaði sem hann játaði fyrir dómi og telur að greiða eigi bætur úr ábyrgðartryggingu fjölskyldutryggingar hans vegna þeirrar kröfu. M kveðst nú þegar hafa greitt dæmdar miskabætur til brotþola. M vísar til þess að afleiðingar þess höggs sem hann rak brotþola hafi verið mun alvarlegri en búast mátti við þar sem brotþoli hafi lent með höfuð á kanti og rekið höfuðið í jörðina með þeim afleiðingum að hann hlaut alvarlegan heilaáverka. M telur að í reynd hafi það verið mikið óhappa að afleiðingar hafi orðið þetta alvarlegar. M vísar til þess að í dómi Héraðsdóms Reykjaness sé tekið mið af því við ákvörðun refsingar að ekki verið séð að M hafi haft ásetning til að vinna brotþola það tjón sem raun varð og að afleiðingar hnefahöggs hans hafi orðið mun alvarlegri en höggið hafi gefið tilefni til. M telur undanþáguákvæði í gr. 7.1 í váttryggingarskilmálum V ekki eiga við þar sem játning á broti gegn 2. mgr. 218. gr. almennra hegningarlaga „geti ekki sjálfkrafa leitt til þess að litið verði svo á að um ásetningsbrot hafi verið að ræða enda gerir ákvæðið bæði ráð fyrir gáleysi og ásetningi.“ M getur ekki fallist á að um ásetningsbrot í skilningi váttryggingaréttar hafi verið að ræða þar sem afleiðingar hafi verið mun alvarlegri en hann mátti búast við.

V hefur hafnað bótaskyldu og vísar til þess að í gr. 7.1. í váttryggingarskilmálum fjölskyldutryggingar komi fram að ef váttryggður veldur tjóni af ásetningi þá beri félagið ekki ábyrgð á tjóninu. V vísar til dóms Héraðsdóms Reykjaness og bendir á að ekki sé sakfelld fyrir brot gegn 2. mgr. 218. gr. almennra hegningarlaga nema ásetningur sé til frumverknaðar og bendir V á að frumverknaður hafi verið það a M kýldi brotþola með krepptum hnefa í höfuðið. V telur niðurstaða dómsins feli í sér að ásetningur hafi verið til frumverknaðar og ljóst af honum að tjón gæti hlotist af. Þannig telur V að ásetningur hafi legið fyrir þegar tjóni var valdi af hálfu M og slík tjón séu undanskilin bótaskyldu.

Í viðbótarathugasemdum M kemur m.a. fram að M leggi áherslu á horft sé á atvik málsins í heild sinni og að það sé ljóst að ásetningur hans hafi ekki náð til þess að valda brotþola alvarlegum áverkum heldur hafi þeir eingöngu komið til vegna ófyrirséðra atvika, þ.e. að brotþoli datt aftur fyrir sig og lenti á kanti og með höfuðið á jörðinni. Einnig vísar M til þess að ríkar kröfur séu gerðar til þess í váttryggingarétti að ásetningur teljist sannaður og þegar tjóni sé valdið af gáleysi eða stórkostlegu gáleysi í ábyrgðartryggingum sé váttryggingarfélag ekki laust úr ábyrgð.

Álit.

Í þessu máli er ágreiningur um hvort ákvæði gr. 7.1 í váttryggingarskilmálum fjölskyldutryggingar V eigi við þá kröfu M um að félagið greiði bætur úr ábyrgðartryggingu fjölskyldutryggingar vegna yfirvofandi skaðabótakröfu vegna líkamstjóns á hendur M. Í umræddu ákvæði segir: „Valdi einhver hinna váttryggðu tjóni af ásetningi ber félagið enga ábyrgð á tjóninu. Umrædd grein er undanþáguákvæði í váttryggingarskilmálum sem varða ábyrgðartryggingarlið fjölskyldutryggingar og á stoð í 1. mgr. 89. gr. laga um váttryggingarsamninga þar sem segir: „Nú veldur váttryggður því af ásetningi að váttryggingaratburður verður og ber félagið þá ekki ábyrgð. Félagið ber þó ábyrgð ef váttryggður vegna aldurs eða andlegs ástands gerði sér ekki grein fyrir afleiðingum gerða sinna.“

Í þessu máli liggur fyrir að M var ákærður fyrir líkamsárás gegn brotþola og var það brot réttilega heimfært til 2. mgr. 218. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940 (hér eftir hgl.) samkvæmt niðurstöðu dómsins. Ljóst er af ákvæði 218. gr. hgl í heild og samanburði þess við t.d. ákvæði 219. gr. sömu laga, þar sem fjallað er um líkamsmeiðingar af gáleysi, að ásetning þarf til þess að brot séu réttilega heimfærð til 218. gr. hgl og í skilningi refsiréttar verður þar litið til ásetnings til frumverknaðar, þ.e. að vísvitandi árás hafi átt sér stað, sbr. orðalag 1., sbr. 2. mgr. 218. gr. hgl. Ekki er unnt að túlka orðalag 1. mgr. 218. gr. hgl, um að afleiðingar árásar geti jafnt verið taldar til ásetnings eða gáleysis, með þeim hætti að ákvæðið nái jafnt til ásetnings- og gáleysisbrota, enda refsiramma vegna brota gegn 2. mgr. 218. gr. hgl miklu mun hærri en skv. 1. mgr. Er því ekki hægt að leggja annan skilning í dóm Héraðsdóms Reykjaness að M hafi verið dæmdur fyrir ásetningsbrot.

Þá stendur eftir að taka afstöðu til þess hvort hugtakið ásetningur í refsiréttarlegum skilningi hafi sömu þýðingu og í váttryggingarrétti. Í lögskýringargögnum með lögum um váttryggingarsamninga nr. 30/2004 er fjallað um skýringu á hugtakinu, eins og það kemur m.a. fram í 27. gr. laganna, þar sem fjallað er um þegar tjóni er valdið af ásetningi í skaðatryggingum. Þar segir: „Með ásetningi í þessari málsgrein er átt við það þegar váttryggður viðhefur háttsemi sem hann veit eða með vissu mátti vita að ylli váttryggingaratburði. Yrði að styðjast við viðteknar skýringar á merkingu þessa hugtaks.“ Viðteknar skýringar á hugtakinu er helst að finna í refsirétti og verður ekki lagt til grundvallar að önnur skýring á hugtakinu sé í váttryggingarétti en refsirétti.

Þannig verður að leggja til grundvallar að ásetningur M hafi náð til þess að veita brotþola högg í andlitið aðfararnótt 23. október 2021 og á þeim grundvelli sé eða verði gerð skaðabótakrafa á hendur M af hálfu brotþola vegna líkamstjóns hans. Tjónsatvik sem valdið er af ásetningi fellur utan gildissviðs ábyrgðartryggingar fjölskyldutryggingar M, sbr. ákvæði gr. 7.1 í váttryggingarskilmálum og 1. mgr. 89. gr. laga um váttryggingarsamninga, en umrædd ákvæði gera ekki viðbótarkröfur um hvort sami ásetningur hafi náð til allra afleiðinga líkamstjónsins. Þannig má líta svo á að ef sá frumverknaður sem leiðir til tjóns verður rakinn til ásetnings váttryggðs þá eigi ákvæðin við óháð umfangi afleiðinga þess. M getur því ekki átt rétt til þess að bætur séu greiddar úr ábyrgðartryggingu fjölskyldutryggingar hans vegna líkamstjóns sem hann olli með líkamsárás skv. 2. mgr. 218. gr. hgl. hinn 23. október 2021.

Niðurstaða.

M á ekki rétt til þessa að greiddar séu bætur úr ábyrgðartryggingu fjölskyldutryggingar hans hjá V.

Reykjavík, 31. október 2023.

Þóra Hallgrímsdóttir

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Heiða Óskarsdóttir